

Kalkyl och Analysprogram för Lokala Aktörers Samverkan

En manual

Ingvar Nilsson & Anders Wadeskog 2000-09-01

NLEDNING

Programmet KALAS är uppbyggt för att motsvara arbetsgången i en samhällsekonomisk analys som kan vara såväl prospektiv som retrospektiv, dvs bygga på tänkta utvecklingsförlopp eller utvärdering av ett utvecklingsförlopp i efterhand. Hittills har det framförallt använts i prospektiva analyser.

Hittills har programmet framför allt använts för att analysera det ekonomiska utfallet för samverkansprojekt kring olika individer. Det är emellertid generellt till sin konstruktion och skulle lika gärna kunna användas för att analyser olika typer av projekt.

Kostnader och intäkter är hierarkiskt uppbyggda i tre nivåer, framför allt för att passa de aktörer som är inblandade i samverkansprojekt som rör omsorg och vård. Även här kan man emellertid använda programmet mer generellt, t.ex genom att enbart arbeta med en nivå.

Man skulle kunna sammanfatta programmets logik i att det betraktar ett projekt eller ett utvecklingsförlopp som bestående av ianspråktagande av resurser. Det finns något som man skulle kunna kalla en efterfrågesida, som utgörs av den tänkta eller faktiska konsumtionen av resurser, insatser eller aktiviteter av olika slag.

Kostnadskalkylen består i att specificera dessa insat-

ser eller aktivi-teter på en rimlig nivå så att det går att åsätta dem ett faktiskt eller fiktivt pris. I de flesta fall arbetar man med scenario för det tänkta utfallet av projektet och jämför detta med ett scenario över referensalternativet utan att projektet förverkligas. Man kan även arbeta med ett faktiskt utfall, dvs en ren uppföljning, på egen hand eller ställd mot ett referensalternativ eller det ursprungliga önskade resultatet. I sin nuvarande form kan man maximalt arbeta

med tre scenarios eller utvecklingsförlopp kring samma individ eller projekt.

Det finns även möjligheter att bygga upp grupper av individer eller projekt för att t.ex skala upp resultaten för att få en känsla för de totala effekterna för en viss klientgrupper etc.

Kalas är ständigt i utveckling. Dess nuvarande form har delvis bestämts av de utvärderings-uppdrag vi har gjort. Dessa har alla, mer eller mindre, varit fokuserade på samverkansproblem i den offentliga sfären. Ett antal av de utvärderingar som gjorts med KALAS kan hämtas ned från vår hemsida - *www.seeab.se* - eller beställas direkt från oss. ISTORIA I slutet på 1970-talet gick vi en doktorandkurs i samhällsekonomiska utvärderingar för en amerikansk professor i ämnet. Kursen krävde att studenterna skrev en uppsats där man helst skulle genomföra en enkel samhällsekonomisk kalkyl. Vi bestämde oss då för att försöka göra en kalkyl på ett väl avgränsat problem - värdet av rehabilitering av missbrukare. Detta arbete resulterade i en rapport "Från pundare till knegare" där missbrukets samhällsekonomiska kostnader beräknades utifrån ett antal ungdomars karriärer fram till sin, i vissa fall tidiga, död.

Denna studie utvidgades och arbetades sedan om för att ingå i dåvarande

Statens Ungdomsråds stora slutbetänkande "Ej till salu" (1981) i utredningen kring det kommersiella fritids- och kulturutbudet för ungdomar. Den samhällsekonomiska analysen vi gjorde kom att utgöra slutkapitlet som rubricerades "Det blir för dyrt..". Denna rubrik sade ganska väl vad analysen egentligen handlade om, nämligen att kortsiktiga ekonomiska intressen oftast hamnar på direkt kollisionskurs med långsiktiga ekonomiska intressen. I vårt fall kunde vi visa att satsningar på rehabilitering av dessa ungdomardet sannolikt var en av de mer lönsamma investeringar vi

kunde göra med offentliga medel. Det som många kommunal- och landstingspolitiker uppfattade som "för dyrt" inom ramen för årets budget, är i själva verket "för dyrt" att *inte* göra om man ser några år framåt i tiden och lägger samman de kostnader som alla inblandade upplever.

Även om temat i dessa första studier var missbruk och rehabilitering så var det egentliga temat, eller problemet, hur enskilda aktörers kortsiktiga rationalitet ledde till felaktiga insatser. Uttryckt på ett annat sätt: Hur mycket är framgångsrik samverkan värd?

Efter de ursprungliga kalkylerna, som gjordes för hand på kollosala sammantejpade blad, låg kalkylarbetet vilande under några år. I början på 1990-talet, när samverkan hamnat i fokus, började vi fundera på att damma av de gamla kalkylerna och sätta siffror på det alla vet - att samverkan nästan alltid lönar sig.

Denna gång beslöt vi oss för att göra det i form av ett program som skulle kunna hålla reda på data och göra beräkningarna. De första försöken gjorde som enkla Excel-program. Detta visade sig emellertid vara för omständligt. Vi ville ha en mer flexibel programvara. Därför började KALAS utvecklas i Delphi.

Den har genomgått ett antal generationer fram till idag, även om den grundläggande strukturen varit konstant från den första version.

UVUDKOMPONENTER Man kan grovt dela in programmet i tre huvudkomponenter:

- a **Basdata** över insatser eller aktiviteter. Här återfinns aktörer, aktiviteter och de kostnader eller intäkter som är förknippade med dem. Dessutom lägger man in bakgrundsdata för de olika individer eller projekt man vill räkna på.
- b **Projektets kronologiska utveckling**. Detta handlar i fallen med enskilda individer om att göra en karriär över ett visst antal år, dvs vad händer för denne person under dessa år? Händelserna beskrivs som utnyttjande av de resurser eller insatser alternativt skapande av värden som identifierats i a).
- c En **analysdel** där man kan studera utfallet på olika sätt. I huvudsak om projektet är lönsamt eller ej samt vilka som vinner eller förlorar på det.

På programmets startsida återfinns de tre huvudkomponenterna i följande menyer:

Det ärv kring dessa tre menypunkter som det mesta av arbetet med KALAS kretsar. Det är oftast inte frågan om att göra det en gång, utan en vanlig utvärdering innebär att man går mellan dessa funktioner i ett antal varv. Oftast börjar man med att lägga in ett antal parametrar i *basdata* för att sedan använda dessa i en eller flera *karriärer* och därefter se hur utfallet ser ut i *analys*delen. Därefter lägger man till eller ändrar i basdata och karriärer och ser hur det förändrar analysen.

I denna manual kommer vi framför allt att gå igenom programmets olika komponenter med utgångspunkt i hur vi brukar använda det. Uppläggningen på det som följer är:

- 1 Att lägga in och redigera basdata. I dessa ingår Aktörer, Enheter och Aktiviteter samt de Individer som skall användas i scenarierna. Basdata kan betraktas och bearbetas på några olika sätt. Detta för att det skall vara enkelt att t.ex flytta en aktivitet från en aktör till en annan eller enbart få en mer strukturerad överblick över de data som finns tillgängliga.
- 2 Att lägga upp karriärer/scenarios. Detta kan för en viss individ eller ett projekt göras i tre parallella scenarios som sedan kan jämföras i analysdelen olika perspektiv. I anslutning till detta visas även det beräkningssteg som måste göras för att data skall kunna analyseras.
- 3 Att arbeta med resultatet i analysdelen. De resultat som karriärerna ger upphov till kan analyseras utifrån olika perspektiv. Man kan också använda analysdelen i programmet för att skapa innehåll till en rapport, t.ex att ta ut ett diagram till en rapport som skrivs i Word.
- 4 Att skriva ut karriärer och aktivitets-/prislistor för att ha som underlag i diskussioner med samverkanspartners eller andra resurspersoner.
- 5 Att hantera dataseten, t.ex att göra back-up eller skapa tomma dataset.

ASDATA Här samlas de flesta funktioner som har med inmatning och hantering av grundläggande data att göra.

Om man går igenom undermenyerna i *Basdata* så återfins följande fyra funktioner

- **Data** som innehåller den centrala inmatningsdelen för aktörer, enheter och aktiviteter samt individer/projekt
- Flytta aktivitet som används för att flytta redan inmatade aktiviteter från en aktör/enhet till en annan aktör/enhet
- **Struktur** som används för att se hela hierarkin av aktörer/enheter/aktiviteter i en trädstruktur. Här kan man även ändra de inmatade aktiviteterna. Detta underlättar ofta då man skall göra enskilda eller flera ändringar kring enskilda aktiviteter i och med att man har en annan överblick
- Alla aktiviteter används för att skriva ut tabeller med de aktörer/enheter/ aktiviteter och eventuellt deras priser som ingår i databasen eller används för ett visst projekt eller en individ.

Den viktigaste av dessa funktioner är den som kalla **Data** även om delar av denna även är åtkomliga från andra funktioner.

Låt oss börja med att titta på funktionen **Data** där alla grunddata matas in. När man öppnar denna punkt ser det ut på följande sätt.

Till vänster ser man fyra stycken variabler: Aktör, Enhet, Aktivitet samt Individ. Här återfinns alla de data som ligger i det aktiva datasetet. Knapparna med

🚺 Basdata								
Ke								
		Ny	Visa					
Aktör	kommunen	Ändra	Bort	l .				
		Ny 1	Visa					
Enhet	arbetsmarknadsåtgärder	Ändra	Bort					
Aktivitet	arbetsmarknadscentrum	Ny	Visa	Sort/Enhe Pris:	t man 10300			
			Bon		10000			
		Ny	Visa	Тур:	psyks	oc		
Individ	Eva-Britt	Ändra	Bort	Diskonto	5	Startår Aptel år:	1998 5	
						Antai ar.	5	
		Avsluta						
Individ	Eva-Britt	<u>Ändra</u>	Visa Bort	Typ: Diskonto	psykse 5	oc Startår Antal år:	1998 5	

pilar ovanför textboxarna används för att bläddra i datasetet. Till höger om varje variabel finns fyra knappar. Dessa används för att lägga till en ny, visa värden för den valda , ändra den valda eller att ta bort den valda.

Det finns också text inlagd bredvid Aktivitet och Individ. Här redovisas de centrala parametrarna kring dessa.

Om man väljer visa eller ändra för en aktivitet dyker följande ruta upp till höger: Här kan man se alla parametrar som går att sätta kring en enskild aktivitet.

Högst upp ser man vilken aktör och enhet som denna aktivitet hör till.

Därefter kommer aktivitetens namn. Man bör tänka på att ge alla aktiviteter något olika namn även om man de facto kan hitta aktiviteter hos olika aktörer med samma namn.

Därunder kommer den valda sortenheten. Detta kan vara enheter, stycken, besök, kursvecka, etc. Det är viktigt att hitta en sortenhet som är tillräckligt precis utan att gå till överdrift, dvs att välja veckor, dagar om det räcker i stället för timmar eller minuter.

Sort/Enhet må	n	
Pris:	10300	
Kostnad/Intäkt	Real/finansiellt	Mätbarhet
C Intakt	se itear	Sydi
íommentar		
íommentar		
iommentar		
iommentar		

Sedan kommer priset. Här gäller det bara att priset avser den valda sortenheten. Sannolikt kommer möjligheten att få fram ett pris delvis att styra valet av sortenhet. Om aktiviteten är en intäkt, t.ex att individen arbetar så är priset lika produktionsvärdet som kan approximeras med bruttolön plus sociala avgifter. Om lönen är subventionerad måste denna subvention dras från produktionsvärdet.

Under dessa följer tre sk radioboxar. I den första skall man ange om aktiviteten är en kostnad eller en intäkt. I de flesta fall är det en kostnad men om rehabiliteringen innehåller produktion eller om kalkylen innefattar en period där individen har ett arbete så dyker det upp intäkter.

I den andra skall man ange om aktiviteten innebär en real eller en finansiell kostnad eller intäkt. I den tredje skall man fylla i om det är en lätt eller svår kostnad/intäkt att registrera. Med svår menas här kostnader och intäkter som inte har ett pris, t.ex upplevelsen av hot eller oro för familjemedlemmar eller grannar.

Man kan även lägga till ytterligare information kring aktiviteten eller dess pris om det finns speciella omständigheter kring de värden man matat in eller om det är något man vill påminna sig eller andra som arbetar med kalkylen. Man kan också föra en logg kring de aktiviteter man använder. Det kan t.ex finnas olika alternativ till priser eller enheter som man vill komma ihåg för att kunna välja mellan senare. För individen ser inmatningsskärmen ut på följande sätt.

yp psykso)C	
StartAr [1998 Antal år 5	
Diskonto 🗍	5 %	
Namn Scen1	söndrade	
Namn Scen2	enade	
Namn Scen3	rehabprj	
ommentar	- 224	

Här för man in individens namn. Om det är ett projekt som skall utvärderas så skrivs projektnamnet in.

Under individens namn skriver man in en beskrivning på individen om det t.ex är en viss diagnosgrupp

Startår samt antalet år för kalkylen sedan. Detta bestämmer sedan alla beräkningar för denna individ, t.ex då man skall lägga in karriärer.

Diskonto kan sättas till 0% om man inte vill räkna om framtida kostnader eller intäkter till dagens (eller startårets) penningvärde. Man kan även ändra diskonteringsränta senare i

beräkningsrutinerna om man vill pröva olika alternativ.

Under diskonteringsräntan kommer tre textboxar där man anger namnet på de scenerios man lägger upp. Dessa namn dyker sedan upp i karriärsinmatningen samt i resultatdelen.

Liksom kring aktiviteterna kan man lägga in kommentarer kring individen/ projektet.

Om man väljer **Bort** på någon av variablerna så tas alla uppgifter som har med den aktören, enheten, aktiviteten eller individen bort ur databasen. Därför bör man vara särskilt försiktig med denna funktion då det gäller aktörer eller enheter eftersom detta får större konsekvenser. Backa upp databasen ofta för att kunna återställa databasen om något går fel. När man matat in data och sedan kommer på att man vill flytta på en aktivitet så kan man använda funktionen **Flytta aktivitet**.

Användningen är enkel. I den övre delen så väljer man den aktivitet som skall flyttas och i den undre väljer man till vilken aktör/enhet den skall flyttas.

När man gjort flytten så kan man kontrollera att det stämmer genom att gå funktionen **Struktur**

🎊 Lägga om	aktiviteter	
Från:	kommunen	Här kan du flytta aktiviteter från
Tilt:	arbetsmarknadsverket	en enhet/aktör till en annan. Välj aktiviteten du vil flytta på i den övre delen till vänster. Välj sedan vart du vill flytta den i den undre delen till vänster.
	ami	Avsluta
		Avsluta

Denna kan användas för att skaffa en snabb överblick över alla aktiviteter i databasen samt att vid behov ändra några parametrar. Man kan i princip göra samma sak kring aktiviteterna här som i den tidigare inmatningsfunktionen. Strukturfunktionen ser ut på följande sätt.

kommunen arbetsmarknadsåtgärder Aktivitet: kooperativen Sort/Enhet: dag Pris: 170 Kostnad/Intäkt © Kostnad © Intäkt Real/finansiellt © Finansiell © Real Mätbarhet © Lätt © Svår	Ändra	 Aktörer och aktivitete nadra myndigheter arbetsmarknadsverket försäkringskassan kommunen arbetsmarknadsåtgärder arbetsmarknadscentrum arbetsprövning, AC intäkt AMC ikooperativeri rehabprojektet, 50% strukturerad verks gård finasiella effekter sociatijänst övrigt
---	-------	--

Man rör sig i trädstrukturen genom att öppna eller stänga olika nivåer med de plus- eller minustecken som finns till vänster i trädet. Man kan även visa alla grenar genom att klicka i *Visa allt* under trädstrukturen. Det går även att skriva ut trädstrukturen, om man endast vill visa en del av aktiviteterna. I princip skrivs endast det som ses på skärmen ut.

Om man ställer sig på en aktivitet så öppnar sig ett fönster till vänster. Där får man samma information om aktiviteten i fråga som man fick i datainmatningen ovan. Man kan ändra på parametrarna i aktiviteterna. Detta är antagligen ett snabbare sätt att ändra i enskilda aktiviteter än att göra det via huvudinmatningen.

Vill man skriva ut de aktiviteter som finns i databasen eller som används kring en enskild individ/karriär så skall man gå till funktionen *Alla aktiviteter* som också finns under basdata. Den ser ut på följande sätt.

	//ew	Π Τ.	a med priser	
Aktör	Enhet	Aktivitet	Sort	
andra myndigheter	CSN	svux	månad	
arbetsmarknadsverket	ami	arbetsprövning	månad	
		arbpsyk sjukgymnast	tillfälle	
		lönebdirag, 20%	månad	
		lönebidrag 50%	månad	
		lönebidrag 80%	månad	
		OSA	mån	
		psykologbedömning	episod	
		utbildningsbidrag	månad	
		utredning/vägledning	tillfälle	
	arbetsförmedling	akassa	dygn	

När denna bild kommer upp är tabellen tom. Om man trycker *Gör tabell* så kommer alla aktiviteter upp, per aktör och enhet. Om man inte vill visa de priser som finns inlagda kan man klicka i *Ta med priser* så att markeringen där försvinner.

Om man vill visa aktiviteter som är förknippade med en viss individ eller karriär så klickar man i *Endast de aktiva för* och väljer sedan denna individ.

Under tabellen finns dels en text som anger hur många aktiviteter som visas. Detta kan vara bra för att t.ex se hur stor delmängd av alla aktiviteter som används för en viss individ. Det finns i och för sig inget som säger att flera aktiviteter är bättre än färre.

Till vänster under tabellfönstret finns det tre knappar som har med export eller utskrift av tabellen att göra. Dessa återkommer på flera ställen i programmet.

Excel-knappen sparar tabellen som en Excel-tabell. Programmet frågar efter ett filnamn och bibliotek där man vill spara den. Glöm inte var du sparar filen. Du måste hitta den för att kunna öppna den i Excel för vidare formattering eller beräkningar.

HTML-knappen sparar tabellen som en HTML-tabell som kan klistras in i en HTML-fil för publicering på Internet. Även här frågas efter filnamn och bibliotek som man måste lägga på minnet.

CSV-knappen, slutligen, sparar tabellen i en textfil med kommatecken mellan alla poster - en sk kommaseparerad fil. Även här frågar programmet efter filnamn och bibliotek. Detta format gör det möjligt att importera tabellen till en mängd program som kan känna igen kommatecknet som avskiljare mellan de olika posterna.

Överst till vänster finns det två knappar som sköter om direkt utskrift av de tabeller som skapas. Den ena - *Preview* - visar hur utskriften kommer att se ut. Den andra - *Skriv ut* - skickar tabellen direkt till skrivare.

ARRIÄRER Menyn Karriärer är det andra benet i programmet. Vi kallar denna funktion omväxlande för scenarier eller karriärer om det handlar om fiktiva förlopp framåt i tiden eller utfall om det handlar om att göra en mer traditionell utvärdering i efterhand.

Det är här man lägger upp kalkylen, antingen i form av tänkta projektförlopp eller faktiska utfallet. Man arbetar med alla scenerios/utfall kring en

viss individ eller projekt i samma skärm. Detta för

KALA5 2 Arkiv Basdata Karriärer Beräkna Analys Fördelningar Om programmet Hjälp

att enkelt kunna jämföra de beskrivningar man gör.

Skärmen ser ut på följande sätt.

Uppe till vänster väljer man den individ karriärerna eller scenarierna avser. Där återfinner man de individer man tidigare matat in i **Data**. Därunder återfinns de aktörer man lagt in i databasen. Man väljer de aktörer som är aktuella för

	söndrade				Enhet:				
Eva-Britt	Kopia			enade		Enhet			
Aktör: _⊣	M		_	rehabp	orj	fi	inasiella effekter socialtjänst		
kommunen			_	Spara		Γ		-	
Aktivitet	Sort	1998	1999	2000	2001	2002	2		
rbetsmarknadscentrum	mån	0	0	0	0	(0		
rbetsprövning, AC	mån	0	0	0	0	(o		
ntäkt AMC	dag	0	0	0	0	(0		
ooperativen	dag	0	0	0	0	(0		
ehabprojektet, 50%	månad	0	0	0	0	(0		
trukturerad verks gård	dag	0	0	0	0	(0		

individen och lägger upp de händelser eller insatser som avser dem.

Uppe till höger finns enheterna hos den valda aktören. Återigen ser man dem som finns inlagda i databasen. Om man kommer på att det saknas en aktör, enhet eller aktivitet så får man gå tillbaka till **Data** för att lägga till dessa.

När man ställt sig på en enhet så kan man börja lägga upp eller ändra i karriär eller scenario genom att trycka på en av knapparna som finns till vänster om enheterna. Namnet på knapparna beror på vad man kallat de olika scenarier man vill göra kring en viss individ. Dessa uppgifter lades in i **Data** i variablerna Namn Scen1, Namn Scen2 och Namn Scen3. I exemplet ovan kallas dessa för söndrade, enade respektive rehabprj.

Första gången man trycker på en scenarioknapp så kommer det upp en tabell med alla aktiviteter som finns inmatade för den valda enheten/aktören i raderna. Antalet kolumner bestäms av hur många år man angett för den aktuella individen i **Data**. I kolumnhuvudet återfinns årtalen från startåret till slutåret.

Inmatningen är sedan enkel. Man skriver in värden för de aktiviteter och år man har med i scenariot. När man är klar med en karriär - söndrade i exemplet ovan så trycker man *Spara* och väljer därefter nästa scenario - t.ex enade eller rehabprj i exemplet ovan - och upprepar processen. Under tabellfönstret visas i text vilket scenario man arbetar med.

Detta upprepar sig sedan för alla aktörer och enheter som är aktuella kring individen i fråga.

Om man väljer att enbart visa de aktiva aktiviteterna för en viss individ i **Basdata - Alla akiviteter**, som behandlades tidigare, så dyker enbart de aktiviteter upp som innehåller åtminstone ett år med ett värde som är större än 0 i något scenario.

Till vänster om scenarioknapparna finns en knapp det står *Kopia* på. Tanken med denna är att man skall kunna ta utgångspunkt i en befintlig individs karriärer genom att kopiera över dessa för en ny individ. Detta kan vara praktiskt om man

vill lägga in flera individer som skiljer sig marginellt.

Nedanför tabellen finns det återigen ett antal knappar som har med export av data att göra.

Den enda skillnaden mot exportfunktionen i **Alla aktiviteter** som redovisades ovan är att man här även kan exportera tabellen direkt till *Clipboard* för att sedan klistra in den direkt i

Kopiera karriäre	er	
Kopiera från:	Eva-Britt	
Kopiera till:	Gudrun	Kopiera
Avsluta	1	

t.ex Word eller Excel. Detta kan vara en fördel om man sitter och gör en rapport och snabbt vill har fram underlagstabeller kring olika karriärer.

Det finns möjlighet att skriva ut karriärerna sorterade efter aktör eller år, tillsammans med de aktuella priserna för aktiviteterna. Detta gör man under **Arkiv-Utskrifter-Karriärer**. Vi återkommer till detta.

När karriärerna lagts upp måste man räkna igenom dem för att sedan kunna anlysera utfallet. Detta är ett separat steg och en separat menypunkt.

Om man väljer Beräkna i menyn så kommer man till en funktion som ser ut på följande sätt.

	f		
rson:	startår	Antal år:	
va-Britt	1998	5	
syksoc	Ränta:	5	Beräknade
			Sara 5
P		404	
ppdatera resultat n befintliga resultat	<u>B</u> eräkna	Avsluta	
	rson: va-Britt syksoc	Image: system of the system of th	rson: Startår Antal år: va-Britt 1998 5 syksoc Ränta: 5

Här väljer men vilken individ man vill beräkna. Här återkommer de basdata man matat in kring individen, dvs namnet, typ av klient, startår och antal år för kalkylen samt diskonteringsräntan. Om man så önskar kan man ändra på diskonteringsräntan direkt i beräkningsrutinen. Observera att denna då sparas till databasen.

Nedan till vänster kan man välja på att:

- lägga till eller uppdatera de resultat som redan finns i resultatfilen
- tömma resultatfilen och räkna om på nytt

I princip skall det räcka med att lägga till eller uppdatera resultaten, men som alltid med dataset kan det vara poäng att ibland tömma och räkna på nytt.

Till höger syns en textbox där de beräknade individerna finns med samt den valda diskonteringsräntan. Det är dessa man kan studera i analysdelen på programmet.

NALYS

Analysdelen i KALAS är sannolikt den del man tillbringar mest tid i. Det är också programmets ansikte utåt eftersom det är här man kan hämta alla de tabeller och diagram man behöver för att presentera resultaten av en utvärdering.

När man klickar på **Analys** så möts man av följande, något oöverskådliga, skärm. Vi kommer att gå igenom den i dess olika delar. Det första man gör

🕻 Analysera karriärer		
Analysera karriärer Beräkna Eva-Britt 1998 t.o.m 2002 Antal: 1 • • • C Enhetsnivå C Aktivitetsnivå	🗖 Bygga grupp	Visa © söndrade C enade C rehabprj C söndrade - enade C enade - söndrade C söndrade - rehabprj C rehabprj - söndrade
Realt/Finans. C Alla C Finansiella C Reala C Alla C Alla	Lägg till Ta bort	C enade - rehabprj C rehabprj - enade Aggregera © Per år C Totalt C Staplade diagram
	Beräkna	☐ Skala 🔽 Drill Avsluta
Kumulativ Vit bakgrund Min Genomsnitt Redig diag Min J 100 %	Max Andra vänster Bäg	ge 🗖 Behåll skalor

när man kommer till denna sida är emellertid att välja vilken individ man skall analysera. Det gör man överst till vänster. Här finns alla de individer med som ligger i databasen. Man kan endast studera de som finns beräknade. Om man väljer en som inte är beräknad, upplyser programmet om detta.

Knappen *Beräkna* hämtar in data för den individ man valt och i och med detta kan man börja studera denna individ. Låt oss titta på de övriga delarna av denna startsida för analysen.

I anslutning till individens namn finns det en ruta med sk. radioknappar med rubriken *Typ av analys*. Här kan man välja vilken nivå man vill studera resultatet, dvs på aktörs, enhets- eller aktivitetsnivå. I bilden till höger har vi valt aktivitetsnivå för kommunens (aktör) arbetsmarknadsåtgärder (enhet).

När man väljer Tabell eller Stapel i flikarna längst upp till vänster (som kommer fram då man hämtat in data för

H 4 F H	
Sara	Typ av analys
1998 t.o.m 2002	C Aktörsnivå
Antal: 1	🔿 Enhetsnivå
I4 4 F F	• Aktivitetsnivå
kommunen	
H 4 F H	Ko

en individ), visas resultaten för aktiviteterna hos denna aktör/enhet.

Man behöver inte göra detta val redan på första sidan. Om man inte väljer Enhet eller Aktivitet här kan man gå mellan de olika nivåerna direkt i diagramläget vilket sannolikt är bättre i de flesta fall.

Under individens namn och kalkyllängd finns en textbox där det står **Antal** till vänster. Denna används för att skala upp antalet individer, dvs istället för en individ som Sara kan man räkna på 5 eller 10 eller 100 Sara.

Under dessa finns det två radioboxar där det står **Realt/Finans.** respektive **Lätta/Svåra**. Här anger vilka av de aktiviteter man matat in som man vill ha med i analysen. Om man klickar på de finansiella kostnaderna så innebär detta att alla reala kostnader utesluts

ur resultaten. Samma sak gäller om man klickar på Lätta kostnader till höger. Då utesluts alla svårmätta kostnader ur resultaten.

Detta är viktiga funktioner om man vänder sig till olika publik med resultaten. För vissa är det viktigt att undvika svårmätbara kostnader, särskilt om dessa får en stor tyngd i kalkylen. Exempel på sådana kostnader skulle kunna vara förväntat bortfall i produktionsvärde vid dödsfall eller värdet av oro för familjemedlemmar till en tung missbrukare. Man kan även använda denna klassificering mer aktivt för att kunna presentera resultat i olika utsnitt, dvs sätta vissa kostnader till svårmätta även om de inte är det för att kunna plocka med eller ta bort dem godtyckligt. Man bör helst inte använda klassificeringen mellan *finansiella* och *reala* kostnader för detta eftersom denna distinktion är mer viktig i sig.

Till höger om **Typ av analys** finns en liten ruta där det står **Bygga grupp.** Denna funktion är till för att plocka ihop en grupp av de individer man utvärderar. Genom att använda **Antal**-funktionen ovan, med denna gruppbildningsfunktion kan man t.ex skala upp ett antal typmissbrukare med olika problembild och karriärer till en bild av de ekonomiska konsekvenserna av det totala missbruket t.ex i en kommun.. Efter att ha klickat i rutan **Bygga grupp** arbetar man med gruppfunktionen genom att välja en individ i namnlistan. Därefter väljer man hur många av dessa man vill ha med i gruppen. För varje individ man vill ha med så trycker man Lägg till under det listfönster som öppnats.

I listan ser man då vilka individer man tagit med samt hur många av varje som ingår i gruppen.

Man kan ta bort individer ur gruppen genom att markera namnet i listan och sedan trycka Ta bort som då aktiverats.

Under de funktioner som vi nu har tittat på finns det en rad textboxar och knappar som alla har med diagrammen att göra - och framför allt stapeldiagrammen där resultaten redovisas.

Till vänster finns det några kryssboxar där man kan klicka om man vill ha

det kumulativa resultatet över flera år och en som ger det genomsnittliga värdet över flera år Till höger om dessa finns det en som ger en vit bakgrund bakom de dia gram som visas. Denna används i de exempel som följer. Längs ned finns det en skalningsfunktion där man t.ex kan förminska diagrammet innan man

kopierar över det till Word. Det finns även en knapp som heter Redig diag som öppnar en redigeringsfunktion för diagrammen där man kan ändra rubriker, bakgrund, 3D perspektivet, färger etc.

Bredvid dessa kommer fyra textboxar som har med skalan på diagrammets vertikala axlar att göra. I de flesta fall har vi bara en X-axel där värden visas. Skalfunktionen är praktisk att ha om man vill få perspektiv på resultaten för olika aktörer eller enheter som skiljer sig stort. Normalt sett anpassar programmet skalan för varje serie som visas så att man precis får med maximi- och minimivärdena. Men maximivärdet i en serie kan ligga på 1000000 Kr medan det i en annan ligger på 50000 Kr. Då kan man välja 1000000 Kr som maximivärde och trycka på knappen Ändra vänster och därefter klicka i Behåll skalor. Då gäller de låsta minimi- och maximivärdena för X-axeln i alla serier man studerar. Samma sak gäller om man har två X-axlar, t.ex om man lägger in ett medelvärde eller en kumulativ serie.

Till höger på sidan ligger en rad med knappar och rutor. Dessa har att göra med såväl tabeller som diagram. Listan med nio radioknappar har rubriken **Visa** och här väljer man vilket enskilt scenario som skall visas eller vilka som skall jämföras.

I utvärderingshänseende är det kanske jämförelserna, i detta fall t.ex *söndrade - enade* eller *enade - söndrade*, som är mest intressanta. Här kan man direkt se hur mycket kostnaderna minskar eller ökar mellan de två scenarierna.

Under scenarievalen finns ytterligare radioknappar under rubriken **Aggregera**. Här väljer man om man vill se stapeldiagram som redovisar **Per år** eller **Totalt**. Skillnaden mellan dem är, i princip, att den årliga gäller en aktör/enhet/aktivitet medan den totala visar samtliga aktörer/enheter/aktiviteter.

Man kan även skapa totalvärden per år genom att klicka på boxen där det står **Staplade diagram** då man tittar på årliga värden. Då läggs alla årliga värden för aktör/enhet/aktivitet på varandra och man får fram totalvärdet per år samtidigt som man ser fördelningen mellan aktörer/enheter/aktiviteter

för varje år. Detta är ett bra sätt att analysera fördelningseffekter mellan olika aktörer mellan scenarier.

Under staplingsfunktionen följer två knappar som heter **<<Föregående** respektive **Nästa>>**. I en årlig redovisning är dessa aktiverade och man kan då hoppa mellan olika aktörer, enheter eller aktiviteter beroende på vilken nivå man studerar.

Under dessa knappar finns ett par kryssrutor varav den ena är aktiverad. Denna heter **Skala** och detta är en automatisk skalningsfunktion som har med scenarierna att göra. Om man kryssar i denna så räknar programmet ut det högsta värdet i serierna för de olika scenarierna. Sedan sätts maximi- och minimivärdet för X-axeln efter detta. Om man hoppar mellan olika scenarios för en viss aktör/enhet/aktivitet så kan man se dessa i relation till varandra. Om man inte kryssar i denna funktion så anpassas skalan alltid till den aktuella serien.

Med denna korta genomgång av funktionerna på huvudsidan så kan vi gå över till analysdelens huvudfunktioner - att redovisa resultaten i tabeller och diagram. När man tryckt **Beräkna**, dvs hämtat in resultat för en viss individ eller grupp, så visar sig flikarna längst upp. Där finns tre flikar: **Tabell**, **Stapel** och **Tårta**. De två senare är diagramtyper. Låt oss börja med att se på tabellfliken.

Analysera l	carriärer							
Beräkna Ta	ibell Stapel	Tårta	1					Visa Worst Case
-			<u> </u>					- C Middle Case
S	ara	1998	1999	2000	2001	2002		C Best Case
andra myndig	heter	0	0	0	0	0		C Worst Case - Middle (
arbetsmarkna	idsverket	0	23332	54166	66272	11682		C Middle Case - Weyst (
försäkringska	issan	113204	122573	75739	77487	69977		C Want Case - Worst
kommunen		1600	12379	23943	22027	17276		C Post Case - Best Ca
landstinget		58700	26474	33739	17446	20647		C Best Case - Worst Ca
övrigt		2000	1142	1088	1727	658		O Middle Case - Best Ca
Totalt		175504	185900	188675	184959	120240		C Best Case - Middle Ca
								Skala 🔽 Drill
<u>c</u> lipboa	rd Te:	xtfil	CS	/-fil	Exc	el	HTML	Avsluta
F Kumulati Genomsi	/ □ Vit hitt <u>Rec</u>	bakgrun lig diag 100 %	d Min J _{Min}			Max Max	Ändra vänster Ändra höger	Bägge 🗖 Behåll skalor

Här ses en typisk tabell på aktörsnivå som visar årsvärden. Man kan ställa om till totalvärden (en kolumn) genom att klicka i **Total** i **Aggregera**-boxen till höger. Man kan gå mellan de olika scenarierna och jämförelserna mellan scenarierna genom att klicka på det man vill se i **Visa**-gruppen överst till höger.

Tänk på att tolka jämförelserna på rätt sätt. Om man får ett positivt tal så innebär det att det första scenariot har högre kostnader än det andra scenariot. Man måste också tänka på att *intäkter går in i kalkylen med minustecken*, dvs de betraktas som negativa kostnader för att fungera i jämförelser mellan scenarios och för att kunna ligga med i totalbelopp som i huvudsak skall mäta kostnader och skillnader i kostnader mellan olika scenarios och aktörer.

På samma sätt som tidigare kan man kopiera eller spara tabeller för att ta in i andra program eller i rapporter. Här dyker ytterligare en variant upp - **Textfil.** Denna sparar i ett internt format och är inte aktiverad i denna version. Om man arbetar med en rapport och ställer samman ett antal tabeller i Excel så är det enklast att ha Excel igång samtidigt, kopiera till **clipboard** i KALAS för att sedan växla till Excel och klistra in tabellen där.

Om man väljer fliken **Stapel** får man se tabellens innehåll i form av stapeldiagram där man, i relation till tabellen, går rad för rad. I bilden nedan visar således siffrorna på tredje raden i tabellen - försäkringskassan. Diagrammet visas mot vit bakgrund - denna är markerad i boxen under diagrammet. I textboxarna för Minimi- och Maximivärden ser vi att denna serie av kostnader för Försäkringskassan mellan 1998 och 2002, har ett minimum på 0 Kr och ett maximum på 122573 Kr. Om man vill behålla skalan för att jämföra detta med utfallet för ett annat scenario så kan man klicka i rutan bredvid **Skala** till höger

om diagrammet. Om vi jämför *WorstCase* med *BestCase* för en annan individ där skillnaderna är lite större, med och utan skalningen, så ser det ut på följande sätt. Skillnaderna blir tydligare med skalningen aktiverad.

De bägge knapparna till höger om diagrammet - som säger **Föregående** och **Nästa** - används för att gå mellan raderna i tabellen. I detta fall är det mellan aktörerna, men om man tittar på enheter eller aktiviteter så går man mellan dessa. Ligger man på första raden i tabellen så är **Föregående**-knappen inaktiverad. Om man ligger på sista raden i tabellen är **Nästa**-knappen inaktiverad.

Man kan nu välja att gå från denna redovisning per aktör/enhet/aktivitet och år till att, å ena sidan göra en redovisning för alla aktörer/enheter/aktiviteter per år där fördelningen dem emellan samt totala kostnader för året framgår eller å andra sidan välja en redovisning av de totala kostnaderna för hela perioden för alla aktörer/enheter/aktiviteter. Låt oss börja med den förstnämnda.

Om man klicka i boxen bredvid **Staplade diagram** till höger om diagrammet så växlar diagrammet över till att visa en bild över samtliga aktörers/enheters/

aktiviteters kostnad per år. Detta kan vara bra för att få en känsla dels för hur de totala kostnaderna utvecklar sig och dels för hur dessa fördelas mellan aktörer/ enheter/aktiviteter.

I bilden till vänster visas hur det kan se ut då man klickar i **Staplade diagram**. Här framgår de totala kostnaderna för varje år av kalkylen - i detta fall på aktörsnivån.

Genom att klicka på någon av staplarna kan man växla om så

att det ser ut som i bilden till höger. Här visas nu den procentuella fördelningen mellan aktörerna för varje år. Detta kan vara en tydligare bild just för att kunna fastställa fördelningen. Det är samma siffror i bägge dessa diagram, men de ger delvis annorlunda intryck.

När man vill jämföra fördelningen mellan olika scenarios är det återigen viktigt att tänka på att skalningen.

För den procentuella fördelningen spelar det, av förklarliga skäl, ingen roll,

men det kan vara stora skillnader i kronor mellan scenarierna vilket illustreras här i en skalad jämförelse mellan BestCase och WorstCase för denna individ på aktörsnivå. Utan skalningen kan man få helt fel uppfattning av denna jämförelse. Om man väljer att studera de totala kostnaderna för hela kalkylperioden

så klickar man i **Totalt** i boxen som heter **Aggregera**. Detta leder till att man får fram ett diagram som ser ut någonting i stil med detta. Här börjar vi med aktörsnivån.

Jämfört med tidigare diagram får man här information om de totala kostnaderna per aktör (eller enhet eller aktivitet om man ligger på den nivån). Precis som tidigare kan man jämföra olika

scenarios utifrån de totala kostnaderna. Man byter då mellan olika scenarios under **Visa** och ser hur de faller ut. Även i detta fall är det viktigt att tänka på att sätta på skalningsfunktionen om man vill ställa olika scenarios bredvid varandra för jämförelser.

Det finns ytterligare en funktion inbyggd i diagrammen som visar totala kost-

nader och det är möjligheten att gå mellan olika nivåer direkt i diagrammet. Om man t.ex klickar på stapeln för *försäkringskassan* i diagrammet ovan så ändrar sig bilden till följande. Vi har då gått från aktörsnivån ned till enhetsnivån för den valda aktören.

När vi väl har kommit till denna nivå så kan vi växla om till att studera utfallet per år eller titta på tabeller

etc. Denna funktion är identisk med att välja enhetsnivå för en viss aktör på

första sidan i analysdelen. Om man vill komma tillbaka från enhetsnivån till aktörsnivån så kan man klicka högt uppe på bilden, dvs i nivå med rubriken, för de olika enheterna. Man kan givetvis även fortsätta ned på aktvitetsnivå genom att klicka på någon av enhetsstaplarna. Oavsett om man går uppåt eller nedåt i hierarkin så följer tabeller och årsdiagram med till den valda nivån, dvs aktören eller enheten.

Även när man arbetar med totala kostnader i olika scenarios och jämförelser mellan scenarier, är det viktigt att komma ihåg skalningen eftersom programmet alltid utgår från att det skall anpassa skalan till den visade serien. Om man klickar i **Skala** så håller man samma maximivärde oavsett vilket scenario eller scenariojämförelse man tittar på. Minimivärdena kommer emellertid att förändras i scenariojämförelserna så att skala precis täcker det lägsta värdet, dvs det största negativa talet.

Om man även vill låsa de negativa värdena så kan man använda sig av skalningsfunktionerna under diagrammet. Här kan man sätta både Maximi- och minimivärden för att sedan låsa dessa.

Den sista fliken i analysdelen - **Tårta** - avser diagram av pajtyp (eller Pie Chart) som det heter på engelska. Här kan man se fördelningen av totala kostnader till skillnad från de årliga totala kostnaderna och deras fördelning som man kunde se genom att klicka på **Staplade diagram**. Pajdiagrammen kan visa fördelningen antingen med angivelse av kostnaderna i kronor eller fördelningen i procent. Man växlar mellan de två genom att klicka på etiketterna uppe till höger.

Diagrammen ser likadana ut, vilket de

skall göra eftersom de visar samma sak oavsett om det är i kronor eller procentuell fördelning. Skillnaden finns i de siffror som redovisas i boxen upp till höger. När man klickar där byter man således mellan kronor och procentuell fördelning. Samtliga diagram kan skrivas ut. Här finns det inga knappar att trycka på, utan dessa funktioner ingår ibland följande **kortkommandon** som täcker in flera av de funktioner som redan beskrivits. Här används olika bokstäver eller kombinationer av Shift- eller Ctrl-tangenterna tillsammans med piltangenter. Symbolerna ↓↑ och ≒ nedan står för piltangenterna dvs uppåt- eller nedåtpil i första fallet och vänster- eller högerpil i det andra fallet.

<u>Tryck</u>	Funktion
с	Kopierar diagram till Clipboard för att sedan klistra in i t.ex Word
Х	Sparar diagram till fil. Glöm inte att komma ihåg var du sparar det så att det senare kan klistras in i t.ex Word.
t	Ställer om mellan 3-D och 2-D i diagrammen. Vissa diagram blir tydligare i 2-D om de skall klistras in som svart-vita diagram i Word.
Z	Visar det aktiva diagrammet i eget fönster i full skärmstorlek. Gå tillbaka med z från det nya fönstret
а	Växlar mellan År och Totalt i stapeldiagram.
S	Växlar mellan Stapel eller ej i stapeldiagrammen för årsserier
1	Växlar mellan Skala eller ej i stapeldiagrammen. Låser till maximivärdet plus marginal och håller detta mellan scenarier för samma serie.
Shift+≒	Samma sak som att trycka på Föregående- eller Nästa -knap- parna till höger, dvs går framåt mellan aktiviteter, enheter eller aktörer beroende på vilken nivå man ligger. Fungerar endast då knapparna är aktiva, dvs per år. Man kan även använda tangen- terna f för föregående och n för nästa.
Shift+↓↑	Går mellan scenarierna och jämförelserna mellan scenarier i scenriolistan.
Ctrl+↓↑	Zoomar in (uppåtpil) eller ut (nedåtpil) på staplarna i en viss serie. Återställ med Ctrl+Mellanslag.

RKIVFUNKTIONERNA

Under menypunkten **Arkiv** samlas en rad funktioner som används mer sällan när man väl kommit igång och arbetar med programmet.

KAL	AS 2							_
Arkiv	Basdata	Kar	rriärer	Beräkna	Analys	Fördelningar	Om programmet	Hjälp
Data Utski Anvä Tabe Tomt Avsli	aset rifter ändare ellTvätt t Dataset uta	•	De be gö so:	en första stämma rs genor m inneh	menyp vilket n att m åller de	ounkten - D dataset man han helt enk etta dataset.	Pataset - anvä n skall arbeta telt öppnar det . Det kan se ut	nds för med. E t biblio t på föl

det databibliotek vi vill använda då finns under C:\Kalas\Data. Detta behöver inte vara fallet på din dator om du valt att installera Kalas i ett annat bibliotek.

Olika dataset kan behövas om:

- man vill spara undan ett antal karriärer som inte kommer att användas aktivt
- flera användare jobbar med samma dator men vill hålla isär sina utvärderingar
- om man arbetar med olika typer av projekt och vill hålla isär dessa

Om man vill byta dataset så dubbelklickar man helt enkelt på det bibliotek som innehåller det dataset man vill arbeta med. När symbolen till vänster om biblioteksnamnet ändras till en öppen mapp så väljer man **Byt** och längs ner på skärmen ser man det aktiva datasetet. Detta visas även på startskärmen.

Till höger på Dataset-skärmen återfinns även funktionerna för att backa upp

eller arkivera dataset i komprimerad form samt återställa dataset som komprimerats. Komprimeringen innebär att datasetet packas i zip-formatet som kan öppnas med hjälp av många program - bl.a WinZip som finns på många datorer.

Om man väljer **Backup** så skapas en komprimerad kopia av det aktiva datasetet - *data.zip* - i ett bibliotek som ligger under det aktiva datasetet som heter *backup*. I exemplet tidigare skulle det innebära att det skapades en fil som heter *data.zip* i biblioteket *C:\Kalas\Data\backup*. Om det redan finns en backup så kommer denna att döpas om till *old.zip* när den nya skapas. Detta innebära att man har en extra generation av arkiverade data att gå tillbaka till om det skulle behövas.

De arkiverade dataseten kan återställas på två sätt. Antingen gör man det utanför programmet med hjälp av WinZIp eller annan programvara. Då packar man helt enkelt upp den arkiverade filen och låter denna skriva över alla filer som ligger i databiblioteket. Man kan även återställa data med hjälp av nästa funktion på skärmen - Återställ. Om man vill använda denna funktion så skall man ha det dataset aktiverat som man vill återställa - detta fall *C:\Kalas\Data*. Sedan är det bara att trycka på Återställ så skrivs datafilerna i det aktiva setet över med de som finns i den arkiverade filen.

Nästa funktion i **Arkiv**-menyn kallas **Utskrifter**. Här kan man skriva ut aktivitetslistor och priser för enskilda individer där alla scenarios/karriärer finns med. Man kan välja att skriva ut *per aktör* eller *per år*. Bilden till höger illustrerar hur valen ser ut.

Man väljer först vilken individ som avses. Därefter ser man hur många år kalkylen omfattar. Under denna kommer två textboxar där start- och slutår anges. Dessa kan man ändra för att välja ett utsnitt, t.ex om man vill ha ett underlag för endast ett år.

När man väljer **Per år** så kommer det upp ett fönster där man kan se hur utskriften kommer att se ut, en sk PrintPre-

Print Preview

view-funktion.

■ ■ ■ ■ → → → ■ ■ ● ■ ● □ → Här kan man välja förstoringsgrad, hoppa

mellan sidor, välja utskriftsformat och skicka till skrivare eller fil. När utskriften är klar stänger men med **Close**-knappen.

Om man väljer Per år så kan det se ut som i bilden nedan.

Kriva ut	
Karriärer	
	l
Individ: Eva-Britt	
Antal år: 5	
Startår: 1998	
Slutår: 2002	
Per År Per Å	Aktör
🔽 Ett per sida 🔽 En j	per sida
Avsluta	

Här ses aktör, enhet och aktivitet samt den enhet och det pris som lagts in i basdata.

Till höger om dessa kommer de uppgifter som matats in i karriärdelen. De tre kolumnerna visar således scenarierna för individen efter aktör. Här kan man enkelt se hur de olika scenarierna skiljer sig åt.

Om man istället

väljer en redovisning

per aktör så ser utskriften ut som i bilden nedan. Den innehåller precis samma information men ger en bättre överblick över scenarierna om man vill se på utvecklingen över tiden för enskilda aktiviteter.

Eva-	Britt

arbetsmarknadsverket Sort/Enhet Pris Ar sindrade. ernde rehabprj ami månad 3500 arbetsprövning 1998 1 0 O 1000 0 0 6 2000 0 0 0 2001 0 0 0 2002 månad 2840 lönebdirag, 20% 1998 0 0 0 1000 0 0 0 2000 0 0 10 2001 0 0 2002 0 0 10 11360 lönebidrag 80% månad 1998 0 0 0 0 0 5 1999 2000 0 0 5 2001 0 0 1 2002

Om man arbetar med en kalkyl i en samverkansgrupp kan bägge typer av utskrifter sannolikt vara bra att ha i olika situationer.

Den senare ger mer information för den enskilde aktören medan den förra ger en bättre känsla för hur aktiviteter hos samtliga faller in över tiden så att man t.ex inte ger sjukförsäkring och A-kassa 18 månader det året eller

är på institution 15 månader. Det ger en enkel överblick för konsistensprövning över tiden.

Den stora skillnaden mellan dessa utskrifter och de som tidigare presenterades

Eva-Britt

1998	Aktivitet	Sortenhet	Pris	söndrade	enade	rehabynj
arbetsmarknad	sverket					
ami						
	arbeis prövning	mänad	3500	0	0	1
	1önebdirag, 20%	månad	2840	0	0	0
	1 önebidrag 80%	månad	11360	0	0	0
	psykologhedämning	episod	4000	1	1	1
	uthildningshidrag	månad	12500	0	0	0
	uiredningAägledning	tillfälle	10000	0	0	1
arbetsförmed	lling					
	akassa	dygn	350	30	30	0
	vägledning	tillfalle	1000	2	2	0
försäkringskas	san					
pensioner						
	bostadstillägg	mån	2167	0	0	0
	förtidspension	ากลัก	5957	0	0	0
	r ehabersättning	månad	7500	0	0	10
	sjukhidrag	mån	5957	0	0	0
rehabinsatse	re					
	försäkringsläkare, utred	ning tillfalle	2000	1	1	0

under **Basdata->Alla aktiviteter** är dels att karriären är med i den aktuella funktionen medan den tidigare enbart redovisade aktiviteterna. Där fanns emellertid möjligheten att redivisa samtliga aktiviteter, dvs inte knutet till en individ samt att undvika att ta med de aktuella priserna.

Vi har själva haft störst nytta av **Arkiv->Skriv ut** i arbetet i samverkansgruppen, medan **Basdata->Alla aktiviteter** framför allt använts i externa redovisningar där man vill ge en överblick över de aktiviteter som använts. Det kan också vara viktigt att *inte* redovisa de priser som använts. Inte för att dölja ett tveksamt eller snedvridet resultat utan för att de kanske inte får eller bör redovisas av interna skäl, eller att de helt enkelt skulle fokusera en diskussion på fel sak. Man bör å andra sidan vara nogrann att alltid, vid behov, redovisa sådana aktivteter och priser som är svårmätbara eller föremål för stor godtycke.

Efter utskrifts-funktionen kommer en funktion som heter **Användare**. Denna är till för att skriva in användarnamn och lösenord. Första gången programmet körs frågar det efter dessa uppgifter. Man skriver då in de användarnamn och password som följer med installationsdisken. Efter denna första registrering behöver man inte bry sig om denna funktion.

Därefter följer en funktion som heter **Tabelltvätt**. Denna går igenom det aktuella datasetet och ser till att det inte ligger lösa individer, aktöre, enheter, aktiviteter eller priser och skräpar. I denna version av programmet finns det liknande och automatiska städfunktioner inlagda i samband med **Basdata**-funktionerna varför den egentligen inte behöver användas aktivt.

🖗 Nya dataset		
Från:	Skapa ny DB	Till:
Activity.DB Activity.FAM Activity.MB Activity.PX Activity.YV Activity.X01 Activity.X01 Activity.X02 Activity.XG0 Activity.XG0 Activity.XG1 Activity.XG2		
C:\ Kalas Data	Kopiera och Töm	C:\ Kalas Wydata
	Avsluta	
luvarande databibliotek: C:\Kalas\Data		

Om man vill skapa ett helt tomt dataset, för att själv bygga upp alla basdata kan man använda funktionen **Tomt dataset**. Då skapar man först ett tomt

bibliotek där man vill lägga det nya datasetet. I exemplet ovan har biblioteket *C:\Kalas\Nydata* skapats för den nya databasen. Detta gör man genom att trycka

på **Skapa nyDB** och sedan skriva in ett namn på det bibliotek man vill skapa i detta fall NyData. Då skapas detta och öppnas samtidigt. Därefter trycker man på **Kopiera och töm** varefter det nya och tomma datasetet läggs in i det nya biblioteket. När detta är klart så frågar programmet om man vill byta till detta nya dataset eller fortsätta arbeta i det sedan tidigare aktiva datasetet.

Kom ihåg!

Spara undan dataset regelbundet med hjälp av arkivfunktionen under **Dataset**. Man kan aldrig vara nog försiktig.

Det finns inget så irriterarande som att förlora en veckas arbete - särskilt om man arbetar i en samverkansgrupp där är det data från samverkanspartnerna som försvinner i cyberrymden.

ÖRDELNINGAR

Bredvid analysfunktionen finns en menypunkt som kallas **Fördelningar**. Det är en sidofunktion till analysen som framför

allt är till för att kontrollera så att inte enskilda

KALAS 2 Arkiv Basdata Karriärer Beräkna Analys Fördelningar Omprogrammet Hjälp

kostnadsposter slår igenom och dominerar ett resultat - en form av känslighetsanalys. När man går in möts man av följande skärm.

113395 113395 0 sjukpenning 113395 113395 0 sjukpenning 75523 0 0 socialbidrag 75523 0 0 socialbidrag 57641 66279 0 akassa 57641 66279 0 akassa 54473 44107 10684 slutenvärd 90 000 90 000 90 000 54473 0 0 bottensträffärdensträffärdensträffärdensträffärdensträftärde
113395 113395 0 sjukpenning 75523 0 0 socialbidrag 75523 0 0 socialbidrag 57641 66279 0 akassa 57641 66279 0 akassa 54473 44107 10684 slutenvård 90 000 90 000 90 000 54473 0 butenvård 85 000 54012 0 butenvård 85 000
75523 0 0 socialbidrag 75523 0 0 socialbidrag 57641 66279 0 akassa 57641 66279 0 akassa 57641 66279 0 akassa 54473 44107 10684 slutenvård 90 000 90 000 90 000
75523 0 0 socialbidrag 110 000 105 000 57641 66279 0 akassa 105 000 100 000 57641 66279 0 akassa 100 000 100 000 54473 44107 10884 slutenvård 90 000 90 000 54473 44107 10884 slutenvård 85 000 100 000 64012 0 0 botestestilläge 90 000 100 000
57641 66279 0 akassa 105 000 57641 66279 0 akassa 100 000 54473 44107 10884 slutenvård 95 000 54473 44107 10884 slutenvård 90 000 40112 0 0 bestedstillägg 85 000
57641 66279 0 akassa 100 000 54473 44107 10884 slutenvård 95 000 54473 44107 10884 slutenvård 90 000 54473 44107 10884 slutenvård 85 000 40112 0 0 bosterstillärge 90 000
54473 44107 10884 slutenvård 90 000 54473 44107 10884 slutenvård 90 000 54473 44107 10884 slutenvård 85 000 40112 0 0 bostedstillägg 90 000
54473 44107 10884 slutenvård 85 000
40112 0 0 bostadstillägg 80.000
10112 0 0000000000000000000000000000000
40112 0 0 bostadstillägg 75 000
33889 0 0 socsekr 70 000 70 000
33889 0 0 socsekr 65 000
29750 29750 0 köp av yrkeskurs, 60 000
29750 29750 0 köp av yrkeskurs, 50 000
20928 14182 3718 medicinkostnad 45 000
20928 14182 3718 medicinkostnad 40 000
18671 18671 857 besök, övrigt 35 000
18671 18671 857 besök, övrigt 30 000
14285 0 0 utredning 25 000

Det är en tabell där kalkylresultatet i de olika karriärerna för en viss individ för de olika aktiviteterna under ett visst år redovisas. Här handlar det alltså om ett resultat för en viss aktivitet för ett visst år. I tabellen - och i diagrammen rangordnas dessa resultat i fallande ordning. Detta gör att den största individuella kostnadsposten kommer först, därefter den näst största osv.

Data till denna funktion räknas fram från det rådande resultatdatasetet. Därför måste man ha ett aktuellt sådant, dvs använda **Beräkna** och i denna del välja **Töm** (om det finns gamla resultat) och sedan **Läs** för att läsa in senaste resultat för individen i fråga.

I bilden ovan ser man hur detta för scenariot *söndrade* för Eva-Britt ger en kostnadsfunktion till höger i diagrammet som dels visar hur stora de största

enskilda posterna är i kronor samt ungefär hur många kostnadsposter som utgör detta scenario för henne.

Man växlar mellan scenarierna genom att klicka i kolumnhuvudena där scenarionamnen står - i detta fall *söndrade*, *enade* respektive *rehabprj*. Då sorteras tabellen om och rangordningen för det valda scenariot presenteras i tabellen och i diagrammet. Det finns tre flikar i diagramdelen - *Kostnadsfördelning Kr*; *Kostnadsfördelning %* samt *Kumulativ fördelning*. Den första har vi sett. Kostnadsfördelningen i procent är snarlik denna med den skillnaden att det står procent på Y-axeln. Man kan alltså få en snabb blick på hur stora andel de resultatmässigt största posterna tar. Den

procentuella fördelningen av ovanstående tabell ser vi ovan till höger. Även om de enskilda kostnadsposterna ser stora ut så står de inte för så hemskt stor andel

av de totala kostnaderna i detta fall.

I figuren till vänster ser vi samma tabell redovisad enligt den kumulativa fördelningen. Här ser man hur snabbt man närmar sig den totala kostnaden. Om man är rädd för att vara beroende av ett fåtal poster för de övergripande kalkylresultatet så skall denna funktion inte gå upp för brant. Det innebär att de första enskilda kostnadsposterna står för en stor andel av kostnaderna. I extremfallet skulle vi ha en rät linje mellan nedre vänstra hörnet till övre högra hörnet. Då skulle alla enskilda kostnadsposter vara lika stora.

Dessa funktioner behöver man inte

arbeta med kontinuerligt, men det är viktigt att titta på resultaten i detta perspektiv innan det spikas slutligen. Det är lättare att se om någonting sticker ut här än det är i analysdelen.

VRIGT De två återstående punkterna i huvudmenyn heter Om programmet och Hjälp.

Om man klickar på **Om programmet** får man upp följande skärm. Här finns lite information om programmet. Det står också hur man kan kontakta oss via E-mail samt adressen till vår hemsida.

Hjälp-funktionen är inte färdig i denna version. Så småningom kommer denna manual att läggas in under denna punkt. Om man väljer **Hjälp** så öppnas en enkel Web-Browser och man får ett meddelande om att det inte går att hitta sidan/adressen. Det finns emellertid en knapp som heter **SEE's hemsida**. Om man har en internetuppkoppling igång och trycker på den så kommer man till vår hemsida. Det ser då ut som nedan. Här kan man läsa och hämta ner rapporter från utvärderingar som är gjorda med *KALAS*.

🚺 Om Kalas _ 🗆 × 5E Rapporter och texter Annat i livet Länkar i.E.E Referenser Gästbok Seminarier Pägäende projekt och kurser Skriv till oss Institutet för SocialEkologisk Ekonomi Bildat 1979 av Ingvar Nilsson och Anders Wadeskog, Nationalekonomer. Senast uppdaterad 2000-09-23 SEE's hemsida Stäng